

NAPREJ

Glasiilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Produksijska kriza v Češkoslovaški.

Produksijska kriza v Češkoslovaški postaja od dne do dne resnejša. Vsak dan dobivamo nova poročila o odpuščanju delavcev in o ustavitvi obratov. Posebno kočljiv je položaj v steklarski industriji, kjer že delajo dalj časa samo po dva do tri dni na teden. Centrala zveze steklarskih delavcev ima na razpolago mezdne knjžice, iz katerih se razvidi, da so brusarji v zadnjem času zaslužili 20 do 50 čeških kron na teden. Kako usoden je postal položaj v zadnjih dneh, se razvidi iz sledečih izjavljanih.

Tovarna za ploščnato steklo v **Untereichenau** je odpuščala 830 delavcev in ustavila obrat. V **Bleistadtu** so odpuščali 240 delavcev; pričakovati je, da jih bodo še več odpuščali. Tudi industrija zrcalnega stekla se nahaja v krizi; tovarne zrcalnega stekla v **Chodau** so odpuščale nad 80 delavcev in ustavile obrat. Tvrdba **Richter** v **Würibentalu** na Šleskem je prenehala z delom; s tem je prizadetih 130 delavcev. Tvrdba **Breszler** v **Dessendorfu** je odpovedala 100 brusarjem službo; delo v tovarni počiva. Tvrdba **Rabik** v **Dessendorfu** je odpuščala 20 delavcev; čistilnica tvrdbke **Uhman** v **Tiefenbachu** je v začetku tega leta štela 500 delavcev, sedaj jih je odpuščala 230; ostalim preti isto. Tvrdba **Zahn** v **Haidi** je ustavila obrat, s čimer je postalo 140 delavcev brezposelnih. Steklarna **Kron** in drug v **Wiesentalu** pri **Gablonzu** je prenehala z delom; 70 delavcev nima kruha. Ravnotako je steklarna **Redhammer** v **Gablonzu** odpuščala 300 delavcev. Ena največjih tvrdbk, **Josip Riedl**, ki ima steklarne v **Polau**, **Dessendorfu**, **Röhrsdorfu** in **Schatzlaru** in ki je zaposlevala nad 1700 delavcev, ima samo še izmenični šiht po

50 odstotkov. Tvrdba **Karl Riedl** v **Joseftalu** pri **Gablonzu** bo v kratkem ustavila obrat, s čimer bo prizadetih 230 ljudi. Po začasnem štejubrezposelnih delavcev, ki so včlanjeni v Osred zvezi steklarskih delavcev v Češkoslovaški, je v okraju **Gablonz** 3170 brezposelnih, v okraju **Teplitz** 3940, v okraju **Haida-Steinschönau** 1590, na zapadnem Češkem 1230, na srednjem Češkem 650, v okraju **Turnau** 937, na **Meravskem** in v **Šleziji** 390, na **Slovaškem** 820, v **Šumavi** 450, skupno torej 12.177 brezposelnih delavcev; to število pa se od dne do dne veča. Posebno veliko je število brezposelnih domačih delavcev v **Izerskem** pogorju in okraju **Haida**, ker je ta domača industrija popolnoma uničena. Tudi v porcelanski industriji je kriza zelo težka. Tako se poroča o ustavitvi obrata pri porcelanski delniški družbi v **Altrohlau**, s čimer je tisoč delavcev in mnogo uradnikov brezposelnih.

Še bolj uničujoče vpliva kriza v kovinski industriji. To produksijsko panogo so že pred meseci ustavljali. Tovarna za poljedelske stroje stoji že od meseca aprila. Tovarne za cevi v **Neutitscheinu** so v maju odpuščale 750 delavcev, v avgustu pa 400. Tovarna za poljedelske stroje v **Lucenetz** je že v aprilu ustavila obrat. Tvrdba **Fichtel** in **Sachs** v **Tschirnitzu** je isto storila. Obrat so omejile slovaške posteklinske tovarne; potem jeklarnice v **Brüxu**, kjer so od aprila sem odpuščali 120 delavcev; strojna tovarna **Sedlaček** v **Brüxu** dela od aprila sem samo štiri dni na teden, tovarna za posodo v **Budejevičah** je že v aprilu omejila obrat, tovarne v **Witkowitzah** so od marca sem odpuščale 9000 delavcev, tovarne za cevi v **Schönbrunu** in v **Komotau** so od aprila

Izhaja razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštine proste.

sem omejile svoj obrat in odpuščale veliko delavcev. Isto sta storili tvrdba **Haart** v **Neschwitzu** in strojna tovarna v **Tannwaldu**.

Naravno je, da preide kriza na vse produksijske panoge. Že v aprilu so omejile svoj obrat kemične tovarne v **Privozu**, **Szent-Miklošu** in **Castalowitzu**. Isto se je zgodilo v lesni industriji; omejile so svoj obrat žage na **Slovaškem**, v **Karpatski Rusiji**, na **južnem Češkem** in v **Kosteletzu**. Tovarna za šteti in čopiče v **Pistyanu** je meseca maja prenehala z delom. V lončarski industriji se je obrat omejil, tako so tovarne v **Unterthemenau** odpuščale 400 delavcev, kolinske tovarne v **Dobrzanu** 600 in šamotna tovarna v **Tremoschni** 109 delavcev. Tudi usnjarska industrija je težko prizadeta od krize. Tvrdba **Schwager** v **Kosteletzu** je ustavila svoj obrat v maju, praške **Helios** tovarne pa v aprilu. Ker se nič ne gradi, je tudi industrija kamnov in zemlje zelo slaba. V **Königinhofu** so odpuščali nad 700 stavbinskih delavcev.

Isto žalostno sliko nudi tudi tkaninska industrija. Po statistiki Splošne nemške tkaninske zveze, ki obsega 146 obratov, je stopnja zaposlenosti padla za 57 odstotkov, 21 obratov je popolnoma prenehalo. V 12 obratih za bombaž v **Zwittau** se je stanje delavcev od 1893 znižalo na 1207. V **Warmdorf-Rumburgu** od 5289 delavcev v 27 obratih samo 1871 delavcev, v **Zwickau-Deutsch-Gabel** od 3219 delavcev v 12 obratih samo 1728, v **Sternbergu** od 370 delavcev v 7 obratih samo 140 delavcev.

V industriji vezenin in čipk je od 5109 delavcev v 25 obratih zaposlenih samo 1073. V volneni industriji v **Libercu** dela od 8667 delavcev v 20 obratih še 5330, v **Krnovem** od 5278 delavcev v 21 obratih 2564 delavcev, v **Novem Jičinu**

Pismo s Češkega.

(Dalje.)

Pri zvezi konsumnih in podobnih društev me je sprejel njen predsednik s. **Ferdinand Jirasek**, senator češkega senata in predsednik ne vem koliko različnih zvez in društev. Po zunanosti je podoben s. **Tokanu**, le da je mnogo bolj prožen, uglajen in ljubezniv ter nič domišljav na svoje stališče. Najprvo mi je natlačil polno roko različnih letnih poročil, prinesel iz skrivnih predalov svoje mize že končano polletno bilanco zveze, nato pa se je začel gospodarski pogovor. Kar mi je pravil o razvoju češkega delavskega zadruženstva, to bi želel povedati vsakemu, ki dvomi in ki stoji skeptično ob strani, ko drugi njegovi tovariši ustvarjajo delavstvu dobrine, brez katerih so politični uspehi popolnoma nemožni. Prešla sva vse etape gospodarskega razvoja, prebrodila vesele in žalostne dneve zadruženstva, ki je danes tako da-

leč popolno, da dobavlja državi ne samo najrazličnejša konzervirana jedila, temveč celo obleko, perilo, razne odznake itd. Strmel sem nad mogočnim pojavom gospodarske moči delavstva na Češkem, obenem pa tudi razumel krik in vik vmesnega trgovca, ki je prišel ob svoj preinasten zaslužek. Dogovorila sva se za program drugega dne, ko si ogledava najrazličnejša delavska podjetja, katerim je s. **Jirasek** kumoval in jih pravzaprav »v življenje poklical«. Ura je bila že daleč čez dve, ko sva se za ta dan poslovila.

Pozno popoldne sem se vsedel v kavarno »Reprezentančnega doma«. Pregledal sem raznovrstne časopise, med drugimi tudi »Slov. Narod«, ki ga ima kavarnar. Nimam posebno rad takih počasnih, preračunanih razmotrivanj, kakor jih prinaša ta očak slovenski, toda človek seže rad po domači besedi, po domačem zraku, ki ga povsod težko pogreša. Takrat mi je bil celo »Narod«

prav všeč. Kavarna »Reprezentančnega doma« je vedno polna moškega in ženskega sveta. Pražani se polagoma navzemajo velikomestnih manir in duha, seveda se najdejo tudi pri tej stvari izrastki, ki vplivajo naravnost komično-groteskno. Natakarska napitnica je bila, kot smo brali, odpravljena, natakariji pa so bržčas manj zaslužili kot preje, zato so jo zopet uvedli. Razgovarjal sem se o tem, toda gospodje natakariji niso točno povedali kako in kaj.

Zvečer me je prišla »češka« bolezen, obiskal sem bio Lucerna. Da vidite tu ono navdušenje za kino-junaštva, potem bi našo ljubljansko publiko lahko en mesec dni pustili čisto v miru, češ, naše »dobro, nepokvarjeno ljudstvo«. Pa da vidite opremo praških biografov, katerih najmanjši ima 500 sedežev, potem bi naglali ljubljanske kino-podjetnike doli ob Ljubljani tja v Lahe. Cene so zmerne, sedež prvega reda stane 5 Kč ali eno desetino povprečnega zaslužka navadne-

od 1305 delavcev v 9 obratih 518 delavcev, v sukneni industriji v Aschu od 3897 delavcev v 13 obratih samo 975 delavcev. Drugi so bili odpuščeni. Enake so razmere v svileni industriji, kjer povprečna zaposlenost ne presega 30 odstotkov.

Iste razmere vladajo na Moravskem. Velika mehanična predilnica v Freibergu je 28. t. m. ustavila svoj obrat. Plavži v Homboku in Marientalu bodo v kratkem ustavili svoj obrat. Majhna industrijska podjetja omejuje svoje proizvodnje. Konfekcijska in čevljarska industrija v Prosnitzu nima naročil, kajti niti v tuzemstvu se ne povprašuje po blagu. Obratno vodstvo tvrdke Wichterle in Kovaršik v Prosnitzu je javilo obratnemu odboru, da mora zopet večje število delavcev odpustiti, ker nima odjemalcev. Kapitalistični »Prager Tagblatt« pripominja k tej krizi: »Če se položaj ne bo kmalu izboljšal, kar bi moralo obstajati v stabilizaciji češke krone, bo prišlo do tega, da bo vsa industrija Češkoslovaške, ki je njen najboljši davčni vir, katastrofalno propadla. Okoli nas se podirajo valute, in prišli bomo do tega, da bomo na otoku naše zlate valute izključeni od izvoza.

Politične vesti.

+ **Fašistovski urad v Zagrebu** je javno pohvalil v »Pokretu« jugslovskega nacionalista Matašiča, ki je bil ranjen v Senju povodom fašistovskega napada na Hrvate.

+ **Pojjedelci v Vojvodini** so odpisali belgrajski vladi zelo ostro resolucijo, v kateri povdarjajo, da raste draginja edinole vsled vladine nemarnosti. V Vojvodini se namreč kvari žito, ker ne da ministrstvo na razpolago 1000 vagonov za prevoz žita v pasivne naše kraje! Delavno ljudstvo, ali si moreš misliti večjo brezbriznost od strani vlade? Vsega imamo dovolj, pa nam nočejo pomagati, čeprav je to njihova dolžnost! Zapomnite si državne krmilarje ter obračunajte z njimi pri prihodnjih volitvah!

+ **Ministrstvo za socialno politiko** je določilo za Slovenijo 150.000 dinarjev odškodnine za elementarne nezgode, ki jih je morala trpeti.

+ **Ministrska seja** se bo vršila v Belgradu 4. in 5. septembra. Na tej seji bodo razpravljali o sporazumu z Italijo, o pobujanju draginje, o apanaži kraljeviča Jurija, o pobujanju razsipnosti in pijanstva, o zatvoritvi gostilen, kabaretov in sličnih lokalih, o sklicanju narodne skupščine in

ga delavca, v Ljubljani pa stane menda 30 K ali eno tretjino zaslužka navadnega delavca. To je pa seveda razlika. Večerne predstave so mladini pod 16 leti sploh prepovedane, najsiho tak ali tak program, obenem pa imajo kino-podjetniki pod okriljem ministrstva prosvete strogo cenzuro, ki pripušča samo prvovrstne vzgojne poučne in če treba tudi detektijske filme. Napisani so seveda samo češki; pri vsaki predstavi pa igra orkester do 30 moč močan s prvovrstnim programom. Tako zasnovane in opremljene predstave vplivajo v istini vzgojno na občinstvo, ki je vzljubilo kino tako, da jih ne more pogrešati. Poznam gotovega odvetnika, ki ne izpusti nobenega programa, ki leta takorekoč iz biva v bio ter je pri tem navdušen in zadovoljen. Še nekaj. Vsak blograf ima okusno urejeno slaščičarno in okrepčevalnico, ki nudi ob odmoru sladkosti in pivazelnemu občinstvu priletno osveženje za male — **»solde«**. (Dalje prih.)

o njenem dnevnem redu, o sklicanju Zakonodajnega odbora, o invalidskem zakonu, o ureditvi agrarnega spora v Dalmaciji ter o odobritvi osnovnega kapitala v znesku 12 milijonov dinarjev za belgrajsko aprovizacijo. Na dnevnem redu so tedaj zelo akutna vprašanja, le žal da nimamo dosti upanja v njihovo rešitev, ker vemo, da jih bodo reševali ministri z meščanskimi nazori.

+ **Kralj Aleksander** je določil za svojega brata, kraljeviča Jurija, ki je objavil njegova pisma v belgrajskih listih, sledečo kazen: 1. Kraljevič Jurij se mora preseliti v Niš, 2. Izključi se za 20 mesecev od vseh časti, ki mu gredo kot članu kraljevega dvora. Povdarjamo, da so prinesli danes to vest vsi slovenski časopisi, včeraj pa skoro vsi srbohrvaški listi. Zadnjič nam je kr. ljubljansko policijsko ravnateljstvo zaplenilo list, ker smo objavili popolnoma nedolžno notico o kraljeviču Juriju, samo da smo ji pridali razlago, v kateri smo povedali svoje mnenje o raznih kraljih in kraljevičih.

+ **Belgrajsko notranje ministrstvo** je izdalo proti bolgarskim komitašem več energičnih odredb. Ustanovilo je tudi takozvano »letečo četo«, h kateri se je dosedaj prijavilo že okoli 300 častnikov in 500 vojakov. Notranje ministrstvo je s tem svojim korakom vnovič dokazalo, da je popolnoma brezglavo. Vse napade in požige bi ministrstvo z lahkoto odpravilo, če bi se pobrigalo za boljšo upravo v ogroženih krajih. Iz poročil, ki jih dobivamo, lahko obtožujemo našo upravo, da je ona sama zakrivila roparsko stanje ob bolgarski meji. Ministrstvo je tudi sedaj tako kratkovidno, da bo pošiljalo v obmejne kraje »leteče čete« ter ustvarjalo s tem še večjo anarhijo.

+ **V Albaniji** že zopet divjajo boji med vladnimi in vstaškimi četami.

+ **Madžarski listi** pišejo že dalj časa o važnem sestanku dr. Bethlena in rumunskega ministra Bratianua v Dorni Vatri. Listi razpravljajo o madžarsko-rumunski zvezi, ki bi se naj sklenila med obema državnikoma.

+ **V Trstu** so priredile delavske žene z otroci v naročju demonstracije, ob priliki katerih so prosile milodarov, rekoč, da njihovi možje nimajo dela.

+ **Iz Rima** poročajo o skorajšnjem sestanku italijanskega ministra Schanzerja in jugoslovskega ministra Ninčiča.

+ **V Rimu** so dospeli albanski trgovci v svrhu trgovinske pogodbe z Italijo. V to svrhu so prispeli tudi madžarski trgovci.

+ **V Pragi** so zaključili konferenco male antante, ki jo je privedla do popolnega sporazuma. O tem sporazumu pišejo laskavo francoski časopisi, angleški, amerikanski, le laški in madžarski pišejo zelo rezervirano.

+ **Sovjetska vlada** se je odločila izgnati iz države 120 učenjakov, ki ne soglašajo s sovjetskim režimom nasilja. Med njimi so večinoma profesorji petrogradskega in moskovskega vseučilišča. Kakor je znano, vlada v komunistični straški zaradi istega vzroka veliko nezadovoljstvo, ki se pojavlja v vedno močnejši opoziciji pod vodstvom komunista Mjasnikova.

+ **Berlinska vlada** se je odločila predati belgrajskim oblastim Jožefa Juhasza, atentatorja na jugoslovskega kralja Aleksandra.

+ **Čičerin**, ljudski komisar za zunanje zadeve, je zaprosil ameriški konzulat v Berlinu za dovoljenje potovanja v

Ameriko. Kot vzrok navaja sestanež z ameriškimi kapitalisti, ki bi naj financirali Rusijo. Kakor smo spoznali že iz nešteti vzgledov, se umika sovjetska Rusija na celj črti ter išče posojilo pri inozemskih kapitalistih, namesto da bi se sama izvlekla iz blata s tem, da bi — **organizirala v domovini delo.**

+ **V Buenos Airesu** so otvorili konferenco za internacionalno pravo, kateri prisostvujejo delegati 40 narodov.

+ **Angleška vlada** se je odločila v slučaju samolastnega postopanja Francije proti Nemčiji, izstopiti iz antante. V tem slučaju bi angleška vlada pretrgala vse zveze s celinskimi državami.

+ **Japonska vlada** je sporočila zavezniškim vladam, da bo izpraznila v najkrajšem času Vladivostok. Nekatere japonske čete, da je že odpoklicala.

Dnevne vesti.

Obiščite II. vzorčni velesjem v Ljubljani od 2.—11. septembra 1922. Najboljša prilika za nakup vsakovrstnega domačega in tujega blaga. Zbirališče vseh industrijalcev, trgovcev in obrtnikov iz cele kraljevine. Sejmšče obsega preko 70 zgradb in 40.000 m². Najlepša možnost za obisk divnih krajev Slovenije. Legitimacija za obisk velesjema, s katerimi je združena ugodnost polovične vožnje po vseh železnicah naše države, prodajajo se po 40 Din v Ljubljani pri Uradu ljubljanskega velesjema, Gosposvetska cesta, Tourist Office, Dunajska cesta in International Waggon Lits Compagnie.

Dnevne vstopnice na II. ljubljanski velesjem. Da na dan otvoritve pri sejmških blagajnah ne bo prehudega navala, se priporoča posetnikom, da si nabavijo dnevne vstopnice za ceno 40 K že v predprodaji pri Tourist Office na Dunajski cesti 18, ali pri Stanovanskem uradu ljubljanskega velesjema v novi palači ljubljanske kreditne banke, ali pa pri potovalni pisarni J. Zidar na Dunajski cesti ob prehodu čez južno železnico. Dnevna vstopnica upravičuje do enkratnega vstopa na vse sejmške in razstavne prostore, kakor tudi za enkratni poset historične razstave slovenskih slik v Srednje-tehnični šoli.

Zgodovinska razstava slovenskega slikarstva, katero je finansiral II. ljubljanski velesjem, priredila pa Narodna Galerija, se odprla ob začetku velesjema v prostorih ljubljanske obrtne šole v prvem nadstropju. Na njej bodo razstavljeni slike iz najstarejših dob, o katerih moramo zasledovati dela slovenskih umetnikov do srede XIX. stoletja. Nepričakovano dobro bosta zastopani dobi baroka in rokokoja, manjkalo pa tudi ne bodo renesančne slike in slike iz biedermeierske dobe. Aranžma razstave je senzacija skil. Ta prireditev bo gotovo najlepša senzacija izmed prireditev velesjema, zato naj se razstave gotovo nihče ne pozabi ogledati, ker bo zelo kratek čas odprta (do 12. t. m.).

Historična razstava slovenskega slikarstva se odprla v nedeljo 3. septembra ob enajstih v Srednji tehnični šoli (Obrtni šoli). Za obisk velja vsaka vstopnica II. ljubljanskega velesjema.

Spominčice. Kdor bi rad iz Ljubljane s seboj vzel malo, pa lično stvar, ki bi ga doma minjala na bivanje v glavnem mestu Slovenije, je bil do sedaj v zadregi, ker po prodajalnicah ni bilo najti nič značilnega in hkratu lepega. Odlej ho v tem pogledu drugače. Tvrška M. Tičar v Ljubljani (Šelenburgova ulica) je namreč založil že sedaj precej bogato izber vabljivo lepih spominčic v obliki dekorativnih stenskih obeskov, namiznine ter krasnih nastavkov. Vse te spominjske okrasje je lično narejeno iz lesa ter kim okusom, das e oko zadivlja. Ornamente je zasnoval znani obujevalec narodne umetnosti profesor Albert Sič, ki vodi in nadzira izdelovanje teh okrasil. Na ljubljanskem selesjemu bodo razstavljena v nalašč zato zgrajeni kmečki hišici.

Zadnji čas se izsejtuje mnogo jugoslovske državljanov, zlasti iz Slovenije in Hrvaške, na Westfalsko, kjer iščejo dela v rudnikih ruhrskega področja. Ker si večina teh delavcev ne prestra skrbi potrebnih listin (o državljanstvu in dr.), so izpostavljeni vsem mogočim neugodnostim in šikanam od strani nemških oblast. Pokrajinska uprava za Slovenijo je doznala, da so na delu nekateri brezvestni agenti, ki dajejo našim delavcem krive informacije o razmerah v Nem-

Čim ter jih skušajo tjakaj izvabiti z namenom, da pridobijo za zapadno-nemške rudnike cenene delavske moči. Delavstvo se pred temi elementi nairesneje svari. Po prejetih obvestilih je stanje naših delavcev na Westfalskem dovolj kritično ter se slabša od dne do dne, tako da zapuščajo trumoma naši rudarji deželo in si iščejo dela v sosednjih državah ali pa se vračajo v domovino. Kdor bi pa kljub temu hotel iti na delo v rudnike ruhrskega področja, se opozarja, naj ne gre na pot brez zadostnih denarnih sredstev in brez pravega potnega lista, ki ga izda pristojne jugoslovanske oblasti in ki mora biti opremljen z vizom nemškega zastopnika v naši kraljevini ter brez drugih potrebnih listin, kakor domovnice, krstnega lista itd.

Pobiranje trošarine na žganje. Kuhanje žganja proti plačilu trošarine se izza 1. septembra t. l. ne prijavlja več pri davčnih uradih, temveč edinole pri oddelkih finančne kontrole. Izza 1. septembra sprejemajo davčni uradi le prijave za kuhanje žganja v onih žganjarnah, ki imajo posebno dovoljenje, da plačujejo trošarno za prijavljeno kuhanje žganja šele dva meseca po prijavitelju. Kuhanje žganja se mora prijaviti vedno pri onem oddelku finančne kontrole, v katerega okolišju se bo žganje kuhalo. Prijava se mora vložiti redoma vsaj 48 ur pred pričetkom kuhanja, vendar sme starejšina oddelka finančne kontrole, ako dopušča kontrola, ta rok primerno skrajšati. Trošarina se vplača s pošto položnico, ki jo brezplačno izda oddelek finančne kontrole, pri najbližjem poštnem uradu. Tiskovine za prijave se dobivajo pri oddelku finančne kontrole proti povrnitvi nabavne cene po 50 para za polo.

Na drž. realni gimnaziji v Novem mestu se prične šolsko leto 1922/23 dne 14. sept. t. l. ob 8. z mašo. Učenci, ki žele vstopiti v I. razr., naj se zglasijo dne 12. sept. 1922 od 10. do 12. ali 13. sept. od 8. do 9. ter naj prineso s seboj obiskovalno izpričevalo in krstni list. Vpis se lahko izvrši tudi pismeno. Sprejemni izpiti se vrše 13. sept. ob 9. zjutraj. Repetenti v I. razr. ter učenci in učenke v ostale razrede se vpisujejo 12. sept. od 8. do 10. ter 13. sept. od 9. do 12. Ponavljaln, naknadni, sprejemni in izredni izpiti se vrše v dobi od 9. do 13. septembra.

Japonska križarka »Niitaka« se je potopila ob obali Kamčatke in z njo 300 mož posadke.

Ljubljana.

XXIV. umetnostna razstava v Jankovčevem paviljonu se otvori v nedeljo, dne 3. septembra ob 11. uri dopoldne. Razstava vsebuje dela živčnih slovenskih umetnikov.

Gledališke predstave ob času II. velesajma v Ljubljani. Narodno gledališče priredi tekom letošnjega velesajma šest opernih in štiri dramske predstave, ki se bodo z eno izjemo menjale tako, da se vrši en večer predstava v operi, drug večer pa v drami. V operi bodo peli: 2. septembra Smetanovo »Prodano nevesto« kot slavnostno predstavo, prirejeno na čast udeležencem II. velesajma v Ljubljani, z gg. Lewandowsko, Kovačem, Zathejem in Mohoričem v glavnih vlogah; četrtega znamenito rusko delo, Musorgskega veliko muzikalno dramo »Boris Godunov« z g. Levarijem v naslovni vlogi; šestega Puccinijevo opero »Madame Butterfly« z gg. Thalerjevo, Rewiczevo, Kovačem in Levarijem v glavnih vlogah; osmega Smetanovo »Prodano nevesto«; desetega tri učinkovite Puccinijeve enodejanke »Triptychon« z gg. Thalerjevo, Zikovo, Rewiczevo, Krzysztalowiczevo, Levarijem in Kovačem v glavnih vlogah in dvanajstega Bizetovo opero »Carmen« z gg. Thierry-Kavčnikovo, Lovšetovo, Sowiłskim in Cyeitcem v glavnih vlogah. V drami bodo igrali: tretjega Molnarjevo predmetno legendo »Lilium« z gg. Wintrovo, Juvanovo, Rogozovo, Rakarjevo, Pečkom, Rogozom in Plutom; petega pri nas do lanske sezone neznan, a zabavno rusko komedijo Suhovo-Kobitina »Svatba Krečinskega« z gg. Rakarjevo, Gorjupovo, Putjato, Kraljem in Šestom v glavnih vlogah; sedmega Mollerovo komedijo »Namišlje-

ni bolnik« z g. Plutom v naslovni vlogi in devetega Gogoljevo komedijo »Revizor«, kjer igra Hlestakova z. Železnik. Vstopnice k vsem navedenim predstavam se bodo prodajale v paviljonu Narodnega gledališča na velesajmu vse sejmške dni. Poleg tega bodo na razpolago pri dnevni blagajni v opernem gledališču vsak dan od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ter pol ure pred vsako predstavo pri večerni blagajni.

Člani društva drž. pisarniških uradnikov za Slovenijo v Ljubljani, se opozarjajo na družabni večer, ki se vrši dne 2. septembra t. l. ob 20. v gostilni pri Mraku na Rimski cesti.

Maribor.

Izpričevalo na dve strani. »Tabor« citira belgrajsko »Politiko«, ki se je kot drugi srbski list zaletela v delovanje poljedelskega ministra Pucelja. »Politika« očita samostojnim poslancem, da se brigajo za vsa druga ministrstva (seveda: vanje bi radi zlezli!), samo ne za poljedelsko. V tem resorju, pravi, je sam birokratizem, plesniva rutina, nestrokovništvo, pomanjkanje širokih in globokih idej ter pobude in nedelavnost. »Politika« končuje: »Teško so prizadetj in oškodovani interesi kmetijstva in države. Dalje tega ne moremo trpeti...« — S tridesetimi peresi podpisujemo to kritično oceno s strani belgrajske »Politike«, vesel nas pa tudi, da se strinja ravno »Tabor« žnjo. Saj niso te besede nič drugega kot to, kar ponavljamo mi že leto in dan. Slovenski liberalci, ki so doslej Puclev sistem branili z rokami in nogami, s tem samo potrjujejo, da smo imeli mi prav, oni pa ne, da so torej tudi sami krivi, če je šla država na kant, ker so branili nakantovsko gospodarjenje. Sedaj ne preostane drugega, kot da začneta »Tabor« pa »Jutro« prinašati kritične ocene o delovanju drugih slovenskih ministrov oziroma tri doktorje: Kramer, Kukovec, Žerjav. Drugi demokrašarski listi so se te tri že večkrat privoščili, z imenom in brez imena. Saj vendar ne gre, da bi napadali le reveže samostojneže in samo zato, ker ne reflektirajo več na skupno skledo z liberalnimi mladiči, temveč so se drugam usedli. »Tabor« ne dela prav, če se kuja na koncu svoje notice, da noče Pucelj več pomagati tudi slovenski mladinskioliberalni podrtiji: »g. Pucelj mora nehati s tem, da skuša vsak svoj korak, ki ima vsaj nekaj uspeha, eksploatirati za svojo stranko.« Sam Pucelj ni kriv, drugi ministri potrebujejo tudi »Taborove« palice!

Obleka ne popravi še človeka. Usmiljenka Pelagija Zanka iz tukajšnjega Lichtenurnovega zavoda je med mariborski cariniki s svojo telesno obsežnostjo že opetovano vzbujala pozornost, pa so jo radi njene obleke ponavadi pustili na miru. Te dni pa se je vračala s svojega običajnega potovanja iz Gradca in se je vsem zdela še na poseben način debela. Povabil so jo na majhno preiskavo, čeprav je na vprašanja odločno zanikala, da bi imela pri sebi carini podvrženo blago. Preiskali so jo in glej: v nogavicah, na prsih, pri tem in pri onem delu telesa, pod tem in pod onim se je prikazalo vse polno dobrot: sukna, saharina, »šnofovca«, toliko, da bi bilo treba za sam saharin plačati okoli 10.500 Din carine! Ko so jo vprašali, če se zaveda grešnega delanja, je usmiljenka suho izjavila, da ne. Češ, saj je hotela z utihotapljenim blagom pomagati samo — bolnikom. Vsak ateist ji mora pritrjeti, saj je vendar znano, da sta saharin in še posebno »šnofovec« brezprimerna zdravila! Nekrščanski moralni pridigarji pa menda tudi ne bodo imeli nič proti temu, da se je krivovernim srbskim carinikom malce zlagala, da nima tilhaptskega blaga. Namen posvečuje sredstva! Prav žal nam mora biti, da visoka justica ne spoštuje tega načela in da ne bo pomišljala poklicati na odgovor celo pobožno usmiljenko oblačilo. Povejte vsem klerikalcem po deželi, da tako ne gre in da morajo ostro protestirati, če se postopi brezbožna jugoslovanska oblast kaznovati tudi ljudi iz njihovih višjih vrst, ki so se vendar tolko prizadevali, da se uveljavijo takšni zakoni in odredbe, kakor so! Oni kot nositelji teh zakonov ter odredb bi že smeli uživati pravico, da jih s posvečenimi sredstvi kršijo po mili volji.

Socialist si praviš. Ali bi mogel dati zadovoljiv odgovor na tole vprašanje: »Koliko naročnikov si že pridobil »Najpreju«? In koliko članov socialistični stranki? Če si socialist, moraš biti aktiven član socialistične rdeče armade. Če nisi, tedaj ves tvoj socializem ničesar ne izda.

Po svetu.

Moč delavstva v Nemčiji. Poročila, ki prihajajo iz Berlina, poročajo, o naraščanje moči Nemške delavske federacije, da je vredno, da podamo o tem naraščanju delavske moči v javnem življenju kratek obris: Kdor je študiral nemško revolucijo, je prišel do prepričanja, da so delavske strokovne organizacije ustanovile same podlago, da so jih morali priznati podjetniki. Na pr.: v letu 1914 je imelo kolektivno pogodbo z delodajalci le 1.396.723 delavcev, v letu 1919 pa že 5.986.475. Toda kolektivne pogodbe v letu 1919 niso bile tako dolgotrajne kot v letu 1914. Ravno tako govore poročila, da so bile kolektivne pogodbe sklenjene večinoma, ne da bi bilo treba delavcem stavkati. Dne 31. decembra 1919 je bilo v veljavi 11 kolektivnih pogodb, od katerih je bilo sklenjenih 94,8 odstotkov brez stavke. V letu 1914 je pa bilo samo 81,4% sklenjenih brez stavke. Kolektivne pogodbe so zelo obširne in se raztezajo skoraj na vse delavne razrede. Delavne ure se večkrat uravnjavajo, ravno tako so omejitve za čezurno delo tudi v pogodbi. Osemurni delavnik je uveden. Okoli 36,8 odstotkov delavcev je v letu 1919 delalo manj kot 48 ur na teden. V letu 1914 je po proporciji delalo 3,5% delavcev manj kot 48 ur v tednu. Ti fakti nam pokazujejo, kaj so nemški delavci dosegli po vojni. Po brzojavki, ki jo je prejel dnevnik New York Times je Nemška delavska federacija zdaj boljše organizirana. Ona šteje veliko več delavcev kot pred vojno in njen vpliv v politiki je velik. Lahko se reče, da je njen politični vpliv večji kot katere delavske federacije na svetu. Gotovo je, da zadobiva Nemčija neoficijalno socialistično in radikalno delavsko vlado in da je le ta zelo radikalna moč za prestolom Wirthove koalicijske vlade. Očividno je, da nemško delavstvo spoznava kje je njegova moč in da se te moči poslužuje ob vsaki priliki, da doseže svoje zahteve, obenem pa gradi pogoje za boljšo bodočnost vsega delavstva na svetu.

Vrednost denarja. 1 dolar velja 87 Din, 1 lira 3,90 Din, 100 avstrijskih kron pa 13 par. V Curihu velja 100 naših kron 1,35 švicarskih frankov.

SVOJE GLAVE IMAMO, DA MISLIMO.

Sodrug nam piše: Dobil sem v roke nekaj listič, ki ga izdaja ne vem že katera boljševiška centrala, da bi zbudila v proletariatu drugačno mnenje o procesu proti socialnim revolucionarjem, kot ga pa ta proletarijat ima. Reči moram, da tako zmešane pisarije še nisem brał. V uvodnem članku se obrača to boljševiško glasilo do internacionale londonske in »2 in pol« do menjševikov in do vseh neboljševiških delavskih voditeljev — zakaj vedno le na voditelje in ne na delavstvo? — češ: ali si boste upali zagovarjati stranko socialnih revolucionarjev in svoje stališče proti moskovski obsodbi, če imamo dokumente, ki dokazujejo, kako se je socialno-revolucionarna stranka vezala s kapitalističnimi vladami in v zvezi žnjimi špionirala proti ruski revoluciji?

Ne boljševiški gospodi, ampak tistim, ki še verujejo, da vodi ta gospoda rusko revolucijo, je treba povedati naslednje: Prvič, če obstajajo taki dokumenti, jih je treba objaviti, ne pa samo postavljati se žnjimi. Drugič, če je socialno-revolucionarna stranka res špionirala in delovala proti ruski revoluciji, je treba utemeljiti, čemu so aretirali nedolžne ljudi dve, tri leta, predno so take dozdevne zveze sploh obstajale. Tretjič, če je sovjetski režim socialističen, bo moral še utemeljiti, čemu se poslužuje proti nasprotni, socialistični stranki, podle kapitalistične me-

tode talcev. češ. če boš še delala proti nam. pa bodo plačali ti nedolžni ljudje namesto tebe s svojo krvjo. Četrtrič, če zastopa sovjetski režim res rusko razredno revolucijo, se bo moral še zagovarjati, čemu se sam druži in pogaja s kapitalističnimi vladami (Čičerin obljublja Francoski koncesije, če bi se z Rusijo sporazumela!), dočim razbija socialistične organizacije kakor bi bile najbolj gariasti kapitalizem, in ubija rusko delavstvo kar na desetisoče (Astrahan!).

Boljševiki ne bodo odgovarjali, odgovarja pa lahko vsak razumen človek: Obstoječih dokumentov nočejo priobčiti, ker bi žnjimi enkrat za vselej dokazali samo to, da se ni vezala cela socialno-revolucionarna stranka z buržoazijo proti sovjetom, temveč le par njenih članov, stoječih na skrajni desnici, na svojo pest, radi česar je stranka žnjimi tudi obračunala. To bi povedali obstoječi dokumenti, ponarejeni pa najbrže še niso prišli iz sovjetske delavnice — zato čakanje! Zaenkrat naj pomagajo pavšalne laži: »Zaprta revolucionarji niso delali proti temu, da bi se njih stranka ne družila z zapadno

buržoazijo«. To je ena izmed znanih infamnih sleparstev sovjetskega režima: Treba si je prebrati samo tisto lansko številko »Revolucionarne Rusije«, glavnega glasila socialno-revolucionarne stranke, kjer je priobčeno pismo, ki so ga poslali zaprti in sedaj obsojeni njeni pristaši iz moskovske proletarske bastilje z lastnoročnimi podpisi. V tem pismu nesrečneži ostro obsojajo zvezo nekaterih pristašev z buržoazijo in zahtevajo, naj se stranka pač bori proti boljševikom — kot davilec ruske revolucije — ampak samo v zvezi z razrednim proletariatom in brez vsake intervencionistične politike.

Ali naj še kaj dostavim? Nič! Kvečjemu to, da bo proletariati strogo obračunal s harlekinii, ki ga z lažjo in demagogijo že štiri leta vodijo za nos in ki delajo s svojim početjem že štiri leta sramoto marksistični misli in proletarski kulturi. Njih infamni režim se sicer opira kakor vsak buržoazni na plačane bajonete in topove, toda vseeno se je proces obračunavanja že pričel. Harlekinii so obsojili 14 proletarcev na smrt, proletariati pa harlekinii.

! Kar je res, je res !

Testenine

„PEKATETE“

so tako okusne in tečne, da so splošno hvaljene. Zahtevajte jih pri trgovcih!

Blago za prevleko divanov in drugega pohištva v veliki izbiri, dalje različno platno in jute za tapetnike, sedlarje i. t. d. priporoča trdka:

A. & E. Skaberné

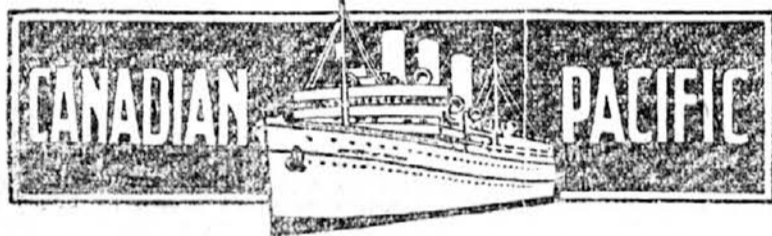
Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Odgovorni urednik: Anton Požbevek.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Pletene jopice, po najnižjih cenah pri **A. ŠINKOVIC** nasl. **K. SOSS,** rokavice, nogavice, Ljubljana, Mestni trg 19.

Največje transportno podjetje sveta

EVROPA - CANADA - AMERIKA

Samo 4 dni na odprtem morju.

Najhitrejša in najboljša zveza preko

Hamburga, Antwerpna in Cherbourga.

Z glasovitimi „Empress“ parobrodi. Odhod vsak teden.

Canadian pacifik, Zagreb, Jurisitcheva ulica 39.

Najzanimivejše ljublianskega veleselma

bode brez dvoma

oddelek št. F 123-124

trgovskega paviljona in razstavišča. Vse najpraktičnejše, najlepše in najboljše, kar je svetovna tehnika v stroki

šivalnih strojev

dosedaj iznašla in preiskusila,

razstavi svetovna trdka

INGER ŠIVALNI-STROJI

Bourne & Co.

v svojih paviljonih na ogled. Najmodern. šivalne stroje bo

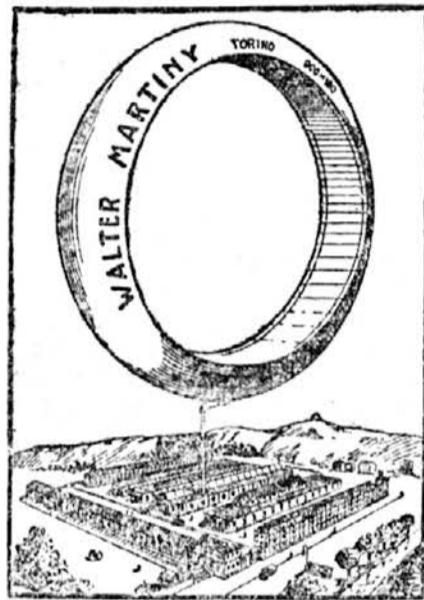
gonila električna sila

kar prihrani čas in denar.

To ni življensko vprašanje samo tvornice marveč velja danes prihranitev časa in denarja posebno za rodbine.

Obisk

teh paviljonov Vam bo donesl več koristi in zabave kot vse senzacionalne kino-predstave!

CENTRALA: Ljubljana, Rimska cesta 2.

Telefon št. 588.

Podružnice:

Ljubljana,

Dunajska cesta 20,
tel. št. 470.

Maribor,

Jurčičeva ulica 9,
tel. št. 133.

Beograd,

Knez Mihajlova
ulica 3.

Kruh in pecivo vseh vrst

najboljše kakovosti peče

I. delavska pekarna

v Ljubljani, Kolesarska ulica 4

in ga oddaja

v Ljubljani in okolici v onih prodajalnah, ki so označene s tozadevnimi napisi.

Kdor hoče imeti res s pristnim blagom prepleskano hišo, pohištvo in lakiranje vozniških koles v peči, naj se obrne na trdka

STONE MALGAJ

Ljubljana stavbeni in pohištveni pleskar in ličar Ljubljana

Kolodvorska ulica št. 6